



ТЕХНОЛОГИЯ ФАНИНИ ЎҚИТИШДА АХБОРОТ ВА ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

DOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2021.55.13.060>

*Кучаров Сардорбек Акмалович
Термиз давлат университети ўқитувчиси*

*Шагдаров Наврӯз
Термиз давлат университети 2-босқич талабаси*

Аннотация: Ахборот муҳитида технология таълим ўқитувчисини ахборот ВА педагогик технологиялардан фойдаланишига эътибор қаратилган. Ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланишининг аҳамияти муҳокама қилинади.

Калим сўзлар: Технологик таълим, ахборот таълим муҳити, ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ), компьютер, масофавий таълим.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЯХ

*Кучаров Сардорбек Акмалович
Преподаватель Термезского государственного университета.*

*Шагдаров Наврӯз
Термезский государственный университет, студент 2 курса*

Аннотация: В информационной среде основное внимание уделяется использованию информационных И педагогических технологий учителем технологического образования. Будет обсуждена важность использования информационных и коммуникационных технологий.

Ключевые слова: Технологическое образование, информационная среда обучения, информационные и коммуникационные технологии (ИКТ), компьютер, дистанционное обучение.

USE OF INFORMATION AND PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN TEACHING TECHNOLOGY

*Kucharov Sardorbek Akmalovich
Lecturer at Termez State University*

*Shagdarov Navruz
Termez State University, 2nd year student*

Abstract: In an information environment, the focus is on the use of information AND pedagogical technologies by the technology education teacher. The importance of using information and communication technologies will be discussed.

Keywords: Technological education, information learning environment, information and communication technologies (ICT), computer, distance learning.

Бугунги кунда ўкувчи ёшларга таълим–тарбия бериш, яъни уларни ҳар томонлама давлат таълим стандартлари талабларига жавоб берадиган етук малакали мутахассис даражасида тайёрлаш мамлакатимизнинг долзарб вазифаларидан биридир.

Технология фанини ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланишининг ўзига хос жиҳатлари бор. Ўқувчиларни технология фанини тўлиқ ўзлаштиришлари учун

ўқитишининг илғор ва замонавий усулларидан фойдаланиш, янги информацион-педагогик технологияларни тадбик қилиш муҳим аҳамиятга эгадир. Фанни ўзлаштиришда дарслик, ўқув ва услубий қўлланмалар, тарқатма материаллар, электрон материаллар, виртуал стендлар ҳамда ишчи ҳолатдаги машиналарнинг ишлаб чиқаришдаги намуналари ва макетларидан фойдаланиланиш, технология фанига оид телевизор, радиода берилган эшиттиришларни кўриш, ўрганилган иш усулларини бажариш, журнал ва газеталарда берилган маълумотларни ўрганиб бориш, технология фанига оид атамаларни топишда медиа воситалардан фойдаланиб, дидактик топшириқларни бажаришахборот манбаларидан (телевизор, радио, аудио-видео ёзув, телефон) фойдалана олиш; файлларни очишда медиамаданиятга риоя қилиш муҳим аҳамият касб этади. Мазкур фанни онлайн ўқитиши жараёнида таълимнинг замонавий ахборот коммуникацион технологияларидан фойдаланганимизда фан бўйича ўтказиладиган амалий машғулотларда замонавий компьютер технологиялари ёрдамида қўдимотларнамойиши қилганимизда ўкувчилар кўриш орқали чукурроқ тасаввур ва билимга эга бўладилар. Бизнингча технология дарсларида ахборот коммуникацион технологияларидан фойдаланиш катта ижобий натижка беради. Ахборот коммуникацион технологияларидан фойдаланиб тасвирга олинган меҳнат операцияларининг видеодарсларини ўкувчиларга ҳавола этиб, ўкувчилар ишини ўқитувчи томонидан бемалол назорат қилиш имконини беради. Ўкувчиларнинг билим даражаларини сезиларли даражада оширишга имкон беради. Ахборот коммуникацион технологияларидан фойдаланишнинг яна бир аҳамиятли томони шундаки, ўкувчиларга малакали дурадгорлар, чилангарлар, ошпазлар, тикувчилар ва турли соҳадаги хунармандларимиз томонидан бажарилган ўқув машғулотлари “Мастер класс” ларни намойиш этиш орқали уларда турли хил меҳнат кўникмаларини шакллантириш, касб-хунарга йўналтириш ишларини ҳам яхши йўлга қўйиш имкониятини беради. Бунинг учун технология фани ўқитувчиларимиз ахборот технологиялари соҳасида билим, кўникма, малакага эга бўлишлари керак бўлади. Бу эса ахборот ва коммуникацион компетенция (ахборот коммуникацион технологиялар компетенцияси) технология таълими ўқитувчисининг касбий компетенциясининг муҳим таркибий қисмидир. ахборот коммуникацион технологиялар соҳасидаги бўлажак ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини ахборотлаштириш шароитида таълим натижалари сифатини таъминлаш учун зарур шарт сифатида кўриб чиқамиз. М.П. Лапчик томонидан бўлажак касб таълими ўқитувчиларнинг ахборот коммуникацион технологиялар қобилиятининг таърифига амал қиласмиз: «Бўлажак касб таълими ўқитувчисининг ахборот коммуникацион технологиялар қобилияти касбий фаолиятида ахборот-коммуникация технологияларидан амалий фойдаланишга қаратилган ва компьютер саводхонлиги таркибий қисмларини ўзлаштириш билан чекланмаган. ахборот коммуникацион технологиялар компетенцияси кўп жиҳатдан нафақат билим, балки таълим соҳасидаги мутахассиснинг шахсий ва касбий фаолиятига хос бўлиб, ўз касбий фаолиятида барча тўплам ва турли хил компьютер воситалари ва технологияларидан мақсадли ва одатий фойдаланишга юкори даражада тайёрланади: ўқитувчи, колледж психологи, ишлаб чиқариш устаси, таълим муассасаси менежери ёки раҳбари [1].

Ўқитувчининг касбий компетентлигини фаолиятнинг энг муҳим икки йўналиши: фан ўқитувчиси ва ўқитувчи нуқтаи назаридан кўриб чиқсан М.П.

Лапчик ахборот коммуникацион технологиялар компетенциясини билим соҳасидаги илмий-тадқиқот ишларида ва таълимни самарали амалга ошириш учун ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш қобилияти сифатида белгилайди. [2].

Бўлажак касб таълими ўқитувчиларнинг ахборот коммуникацион технологиялар компетенциясини шакллантириш ва ривожлантириш ахборотни қайта ишлаш учун компьютер технологияларини назарий ва амалий ўрганиш



орқали амалга оширилади;

- турли максадлардаги (умумий, маҳсус, ўқув) дастурий таъминотни ўрганиш ва уни қасбий фаолиятда қўллаш имкониятларини таҳлил қилиш; ахборот комуникацион технологиялардан фойдаланиш имкониятини ҳисобга олган ҳолда фанни ўқитишининг услугий тизимини ўзгартириш ва телекоммуникация технологиялари орқали педагогик тажриба алмашиш маданиятини сингдириш ва ҳоказо. Шундай қилиб, бўлажак қасб таълими ўқитувчисининг ахборот-коммуникацион қобилияти ҳозирги кунда бўлажак қасб таълими ўқитувчиларини қасбий ривожлантиришнинг муҳим хусусияти ҳисобланади [3].

Электрон ўқитиш бўйича бўлажак қасб таълими ўқитувчисининг қасбий фаолияти қуидагиларни ўз ичига олади:

-ўқитилаётган фаннинг электрон ўқув-услубий мажмуасини ишлаб чиқиш қобилияти;

-интерфаол, мультимедиа электрон таълим ресурсларини яратиш ва тайёрларидан фойдаланиш учун дастурий воситалардан фойдалана олиш қобилитяти;

- ўқувчилари учун тармоқ таълим шаклларини (телекоммуникацион лойихалар, викториналар, телеконференциялар, олимпиада ва бошқалар) ишлаб чиқиши ва ўтказиш қобилияти;

- компьютер алоқаси воситаларидан фойдалана олиш қобилияти. Электрон таълимни ривожлантиришнинг замонавий тенденциялари тармоқ фойдаланувчиларининг биргаликдаги фаолиятини ташкил этишга асосланган Hemis масофавий таълим сайтидан фойдаланиш билан боғлик. Электрон таълим учун дидахборот комуникацион технологияларик ва технологик ечимлар, шунингдек, масофадан туриб ўқитиш тизимларидан (Hemis) фойдаланишга йўналтирилган бўлиб, улар қуидагиларни таъминлайди: ўқув жараёнини автоматлаштирилган бошқариш, ўқув таркибини жойлаштириш учун ягона технологик платформа, ўқув жараёнини режалаштириш ва ўқув жараёнининг барча иштирокчилари ўртасида масофавий алоқани ташкил этиш. Шундай қилиб, электрон таълим соҳасида ўқитувчининг қасбий ваколатининг мажбурий компоненти талабаларнинг самарали ўзаро ҳамкорлигини ташкил қилиш учун Hemis масофавий таълим сайтидан фойдаланишни билишdir.

Бўлажак қасб таълими ўқитувчисини қасбий ривожлантиришнинг муҳим шарти унинг қасбий ўзини ўзи ўқитиш учун мотивацияси. Талабанинг ўзини ўзи ўқитиш фаолиятининг мотивацион соҳаси қуидаги таркибий қисмларни ўз ичига олади.

-ижодий фаолиятни амалга оширишда мустақиллик мотиви талабани муаллифлик дастурларини тайёрлаш бўйича автоном ишлаш имкониятини назарда тутади;

-шахсий ривожланиш мотиви қасбий ва мартаба қўтарилиш истаги билан тавсифланади;

-ўзини тасдиқлаш мотиви тажрибани умумлаштиришга, илмий ва амалий нашрлар, очиқ мастер-класслар тайёрлашга ёрдам беради;

-рақобат мотиви нуфузли профессионал мусобақалар учун номзодликка, унвонлар, мукофотлар бериш, ҳамкасларнинг эътирофига ҳисса қўшади [5].

Ўз-ўзини тарбиялаш деганда шахснинг маънавий эҳтиёжларини, ижодини, барча шахсий имкониятларини очиш ва бойитиш борасидаги фаолияти тушунилади. Таълимни ахборотлаштириш шароитида қасб таълими ўқитувчисининг ўз-ўзини тарбиявий фаолияти виртуал методологик бирлашмалар мазмунида маълум психологик, педагогик, методик мавзу бўйича олиб бориладиган тадқиқот ишларида намоён бўлади. Бугунги кунда педагогик фан ютуқлари ва илғор педагогик тажрибаларни мустақил ўрганиш электрон кутубхоналар материаллари, тажрибали ўқитувчилар томонидан ўтказиладиган

онлайн тадбирлар ёрдамида олиб борилмоқда.

Масофавий семинарларда, конференцияларда, педагогик ўқишида касб таълими ўқитувчисининг маъруза ва нутқларда иштирок этиши унинг ўзини ўқишга бўлган хоҳишининг кўрсаткичидир.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлашимиз мумкинки, замонавий ахборот комуникацион технологиялардан фойдаланиш бўлажак касб таълими ўқитувчисининг ўзини ўзи ўқитиши фаолияти мотивациясини кучайтиради, чунки бу ижодий самарали касбий фаолиятнинг индивидуал услубини шакллантириш ва ривожлантиришга, касбий маҳоратни, касбий фаолият ва компетенция сифатларини ва профессионал интроспекция қобилияtlарини ривожлантиришга ёрдам беради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Острейковский В.А. Информатика. Учебное пособие для вузов. - М.: Высшая школа, 2000, 511 с.
2. Рутковская Д., Пилиньский М., Рутковский Л. Нейронные сети, генетические алгоритмы и нечеткие системы. -М.: Горячая линия - телеком, 2004, 452 с.
3. Тарков М.С. Нейрокомпьютерные системы. Учебное пособие. -М.:Интернет-Университет Информационных технологий; БИНОМ. Лаборатория знаний, 2006, 142 с.
- 4 . Абрамян, Г.В. Теоретические основы профессионального становления педагога в информационной среде: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.08 / Абрамян Геннадий Владимирович. – Санкт-Петербург, 2001. – 510 с.
5. Алиев Р.А., Алиев Р.Р. Теория интеллектуальных систем. Учебное пособие. - Баку: Чашиогли, 2001. - 720 с.
6. Адўлова З.Т., Марахимов А.Р., Игнатьев Н.А, Мадрахимов Ш.Ф.Обеспечение информационной безопасности сетей передачи данных и автоматизированных систем.-Т.:Национальный университет РУз, 2004,150 с.
7. Мухаммадиева Д.Т. Моделирование слабоформализуемых процессов на основе обработки нечеткой информации. -Т.: Институт информатики А.Н РУз, 2007, 231 с.
8. Информатика в 2-томах. Под ред. Н.В.Макаровой. -М.:Финансы и статистика, 2001.
9. <http://www.intuit.ru>- сайт Интернет-университета информационных технологий. Курсы лекций «Интеллектуальные системы».
10. <http://www.google.com>